

NATUUR

OPROEP TOT VERZOENING

PEDAGOGISCH
DOSSIER

NATUUR

OPROEP TOT VERZOENING

Regie: Yann Arthus-Bertrand

Geschreven door Yann Arthus-Bertrand en Anne-Sophie Novel

Met poëzie en helderheid vertelt NATUUR het verhaal van het leven, van de kosmische oorsprong tot de ecologische uitdagingen van vandaag. Yann Arthus-Bertrand werpt een kritische blik op de paradoxen van onze tijd en roept op tot een collectieve verandering, zodat de mensen zich opnieuw kunnen verzoenen met de natuur.

[BIJLAGE] **NATUUR**, OPROEP TOT VERZOENING is, hoewel het uitzonderlijke beelden van over de hele wereld samenbrengt, een koolstofarme film! Er werden geen vluchten ondernomen en de weinige filmfragmenten die nieuw zijn opgenomen, werden gerealiseerd door lokale videomakers. Het overgrote deel van de beelden komt uit de archieven van lokale dronepiloten van de verschillende bestemmingen die in de film voorkomen. Het bevat ook een rijk archief van luchtopnames gemaakt door Yann Arthus-Bertrand zelf.

Deze film is bekroond met het ECOPROD Label.

SAMENVATTING

©FONDATION GOODPLANET - Hope Production - Calt Production 2024

Veertig jaar lang heeft Yann Arthus-Bertrand over bijna honderdtwintig landen gevlogen en bijna een miljoen beelden van de aarde vanuit de lucht vastgelegd. Gedreven door de overtuiging dat de schoonheid van de natuur ons kan raken én aanzetten tot actie, blijft hij het publiek oproepen om de kostbaarheid van het leven te verdedigen.

Helaas zetten onze samenlevingen hun waanzinnige stormloop voort: de aarde warmt op, de biodiversiteit stort in stilte in, hulpbronnen raken uitgeput, vervuiling stijgt, ... De beeldenstroom die ons dagelijks leven overspoelt, is doordrenkt van ecologische rampspoed, oorlogen en lijden. Net als velen voelt Yann Arthus-Bertrand zich overmand door een mix van angst, verdriet en machteloosheid. Steeds opnieuw stelt hij zichzelf de vraag: waarom reageren we niet op deze ecologische noodsituatie? Toch weigert hij de hoop op te geven: Yann Arthus-Bertrand wil een universele boodschap van liefde brengen en ons eraan herinneren dat het verhaal van het leven misschien wel het mooiste verhaal is dat ooit is verteld. Op deze manier biedt NATUUR een diepgaande reflectie op onze relatie met de aarde, het leven en het universum. Deze film combineert poëzie, wetenschap en emotie en vertelt over het ontstaan van het leven, de evolutie op aarde, de rijkdom van biodiversiteit én de bedreigingen waarmee het nu wordt geconfronteerd.

Aan de hand van spectaculaire beelden verkent de film de onmetelijkheid van de kosmos, waar sterren worden geboren en de elementen die essentieel zijn voor het

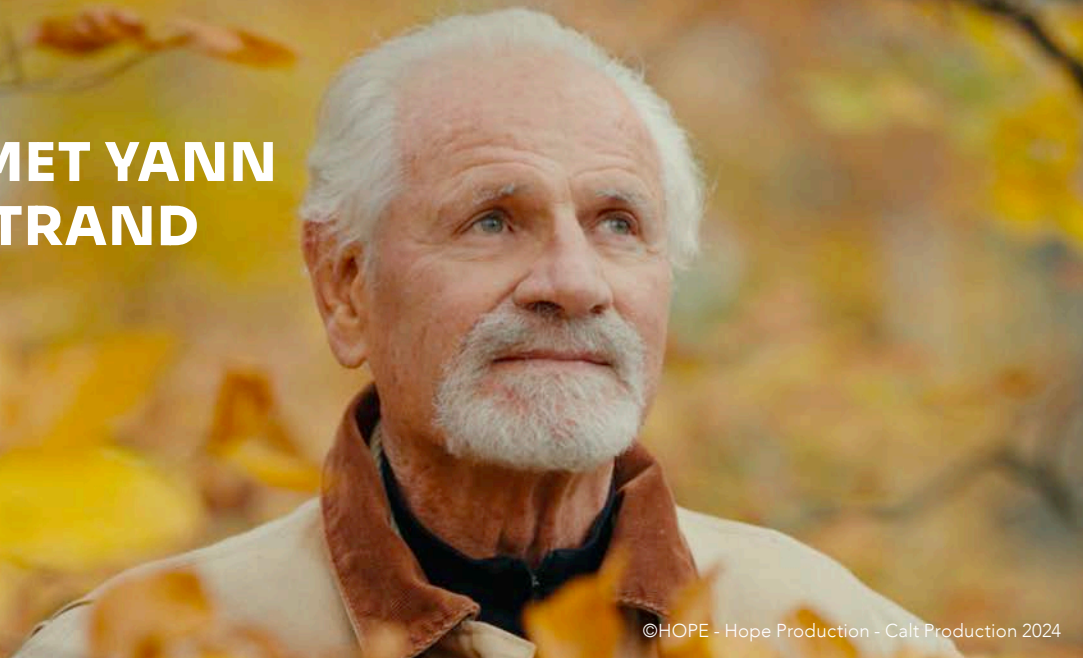
leven ontstaan. Het herinnert ons eraan dat we letterlijk van sterrenstof zijn gemaakt. Van daaruit neemt het ons mee terug naar de aarde, een blauw juweel dat in het oneindige zweeft, waar elk ecosysteem, elke soort en elke schakel in de levensketen getuigt van de ongelooflijke creativiteit van de natuur.

Maar die mechanismen, die het leven al miljarden jaren in stand houden, worden vandaag ernstig verstoord door menselijke activiteiten. In minder dan 200 jaar hebben ze het fragiele evenwicht verstoord dat in miljarden jaren is opgebouwd. De film stelt met ernst deze zesde massale uitsterving aan de kaak, veroorzaakt door onze honger naar groei, winst en macht.

NATUUR legt ook alle paradoxen van onze tijd bloot: we weten dat de samenleving radicaal moet veranderen, maar we slagen er niet in de urgentie van de situatie in te zien en om de noodzakelijke transformaties in gang te zetten. Hoe kunnen we leven met dit besef? Wat moeten we ter discussie stellen in onze manier van denken en onze samenleving? Dragen sommige van onze zogenaamd 'duurzame' oplossingen niet juist bij aan het probleem?

Ondanks deze sombere vooruitzichten is er ruimte voor hoop. Wat als de oplossing voor deze noodsituatie zou liggen in een revolutie van het hart? Door inspiratie te halen uit de basisprincipes van het leven - samenwerking, aanpassingsvermogen en respect voor natuurlijke cycli - kunnen we ons wereldbeeld herzien en onze band met de aarde herstellen.

IN GESPREK MET YANN ARTHUS-BERTRAND

In deze film verweeft u uw innerlijke tegenstrijdigheden en uw persoonlijke reis. Wat heeft de grootste impact gehad op uw weg naar een oprechte ecologische betrokkenheid?

Sinds mijn 20e heb ik een passie voor dieren en de natuur. In die tijd stemde ik op Roger Dumont. Vandaag, op mijn 78e, kijk ik daar anders tegenaan. Ik wil niet alleen panda's, olifanten of tijgers beschermen, maar ook mijn kleinkinderen. Wat we vandaag meemaken is ronduit verontrustend en toch heerst er een soort algemene onverschilligheid. Deze film vertelt het verhaal van deze onwaarschijnlijke chaos waarin we terecht zijn gekomen. Het maken ervan is een moeilijk en complex werk geweest, maar naarmate de jaren

verstrijken, voel ik steeds meer liefde voor de mensen en voor de natuur. Deze film drukt een diep humanisme en liefde voor het leven uit. Voor het eerst behandel ik ook onderwerpen als oorlog. Er is een banaliteit van het kwaad die zich op elk niveau manifesteert: of het nu gaat om de uitroeiing van insecten, dieren, maar ook in hoe wij met elkaar omgaan. Dit alles raakt me nu dieper dan ooit. Deze film is kwetsbaar, ontroerend en, naar mijn gevoel, noodzakelijk.

Waarom heeft u, in een wereld waar de ecologische noodsituatie vaak wordt benaderd met alarmistische retoriek, ervoor gekozen om een boodschap van hoop en liefde voor de planeet te brengen?

Deze film laat zien dat we, of je nu arm of rijk bent, in Mayotte of in Los Angeles woont, allemaal gelijk zijn als het gaat om de verwoesting van de natuur. Het was die gedeelde kwetsbaarheid die me ertoe bracht om liefde als de centrale boodschap te kiezen. Vandaag is dat mijn enige houvast. De vriendelijkheid en de glimlach van mensen geven me ongelooflijk veel kracht. We wilden de nadruk leggen op samenwerking en solidariteit, zoals je ziet bij rampen, bijvoorbeeld na de overstromingen in Valencia. Dat geeft hoop: die natuurlijke empathie die in ieder van ons schuilt, dat gevoel dat we allemaal iets kunnen bijdragen. Aan het einde van de documentaire geef ik vrouwen

het woord. Hun verankering in de realiteit en hun gevoeligheid bieden een uniek perspectief dat wij mannen vaak minder vanzelfsprekend kunnen overbrengen. Ik hoop dat deze film het bewustzijn zal vergroten. Ik vind het moeilijk te begrijpen waarom we niet allemaal vegetariërs zijn of waarom mensen nog steeds voor een weekend naar Marrakesh vliegen. Die onverschilligheid voor de ernst van de situatie verbaast me. We leven in een tijd van 'altijd meer', waarin we overmatig consumeren zonder ons bewust te zijn van de gevolgen. We moeten echter beseffen dat we niet alleen zijn en dat we een wereldwijde verantwoordelijkheid dragen.

IN GESPREK MET YANN ARTHUS-BERTRAND

©MAREK BIEGALSKI- Hope Production - Calt Production 2024

Uw film verkent de paradoxen van onze moderne levensstijl. Wat zijn volgens u de belangrijkste veranderingen die we moeten doorvoeren om in harmonie met de natuur te leven?

Iedereen kan op zijn eigen manier bijdragen. Het is niet aan mij om te dicteren wat anderen moeten doen, maar het is duidelijk dat veel politici gevangen zitten in een kortetermijnvisie, gericht op economische groei en koopkracht. Deze prioriteit moet echter worden herzien, ook al is het uiterst complex. We moeten de complexiteit van de wereld erkennen en tegelijkertijd bewust proberen te handelen. Paradoxen maken deel uit van ons leven: we moeten een evenwicht vinden

tussen noodzakelijk comfort en radicale verandering. Het belangrijkste is dat we bewuster consumeren, weten wat je doet en waarom. Alles wat we vandaag meemaken is al voorspeld door onderzoekers zoals die van het MIT of de IPCC-wetenschappers. Maar we weigeren te geloven wat we al weten. We zitten vast in een systeem dat niet te stoppen lijkt en juist die passiviteit maakt de situatie zo ingewikkeld. De grote vraag blijft: wat kunnen we hieraan doen?

Welke boodschap wilt u met deze documentaire overbrengen aan de jongere generatie, die de milieu-uitdagingen van vandaag erft?

Stop nooit met vechten. Deze jongeren vechten om te overleven en hun woede is begrijpelijk. Als ouders en grootouders moeten we hen steunen en naast hen vechten. Ze zijn slimmer dan wij en worden gedreven door een overlevingsinstinct dat hen verder zal brengen. We mogen ons optimisme niet verliezen. Zolang we leven, hebben we de plicht om hoopvol te blijven. Ik put dit optimisme uit de empathie en de liefde die ik zie bij mensen die zich inzetten om anderen

te helpen: voor vluchtelingen, voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld, voor mensen met een beperking. Het is een eindeloze bron van inspiratie. Vreugde is cruciaal, ook al vergeten we dat soms. Ondanks de emotionele geladenheid wil deze film ook laten zien hoe vreugde ons kan helpen om vooruit te geraken. Het wordt gecultiveerd in de manier waarop we naar anderen en de wereld om ons heen kijken.

KLASSIKAAL WERK RONDE FILM

©SHUTTERSTOCK - Hope Production - Calt Production 2024

Zoals alle films van Yann Arthus-Bertrand is *NATUUR* een documentaire, maar bovenal een werk dat wil informeren en sensibiliseren. Het is een uitnodiging om te leren en tot actie over te gaan rond de centrale vraag: **hoe kunnen wij het evenwicht met natuurlijke ecosystemen herstellen door onze levensstijl en activiteiten, die dat evenwicht vandaag bedreigen, aan te passen?**

Om deze vraag te beantwoorden, neemt de film ons mee op een reis door de tijd: van het ontstaan van de eerste levensvormen tot het ontstaan van complexe systemen en hun fragiele interacties, van de komst van de eerste mensen tot het tijdperk van fossiele brandstoffen, dat aan de basis ligt van de ongecontroleerde achteruitgang van grote ecosystemen. Aan het einde van deze reis legt de film de focus op de paradoxen van onze levensstijl en ons geweten. Hij legt de drang naar 'altijd meer' bloot, een zoektocht waarvan de gevolgen steeds zwaarder op ons drukken.

***NATUUR* bestaat uit 3 afzonderlijke delen, die elk geschikt zijn voor klassikaal gebruik. Ze sluiten aan bij uiteenlopende schoolvakken en passen binnen de officiële onderwijsprogramma's:**

- 1. DEEL 1: DE OORSPRONG EN EVOLUTIE VAN HET LEVEN**
- 2. DEEL 2: ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS**
- 3. DEEL 3: ONZE EIGEN TEGENSTRIJDIGE GEBODEN EN PARADOXEN**

1. DE OORSPRONG EN EVOLUTIE VAN HET LEVEN

Van 00:00
tot 00:35
min

©FILM SUPPLY - TEUN VAN DER ZALM - Hope Production - Calt Production 2024

IN DIT DEEL:

- Het heelal en de oorsprong van het leven.
- De aarde, een “kwetsbaar juweel”.
- De rol van water en fotosynthese.
- Biodiversiteit en aanpassing van soorten.
- Natuurlijke cycli en evolutieprincipes.

1. DE OORSPRONG EN EVOLUTIE VAN HET LEVEN

©INTO THE WILD PRODUCTION / ROBERT HENNO - Hope Production - Calt Production 2024

KLASSIKAAL WERK

In biologie en aardrijkskunde

- De oorsprong van het heelal en het zonnestelsel.
- Ontstaan en evolutie van de aardatmosfeer.
- De voorwaarden voor het ontstaan van leven op aarde.
- De grote uitstervingsfasen en de evolutie van de soorten.
- De waterkringloop en zijn rol in ecosystemen.
- De invloed van menselijke activiteiten op het klimaat en de biodiversiteit.
- Studie van klimaatverandering, vervuiling en ontginning van hulpbronnen.

In natuurkunde en scheikunde

- Uitdijing en de fundamentele krachten van het heelal.
- Vorming en interactie van chemische elementen.
- De eigenschappen van water en zijn rol in het in stand houden van leven.
- Zonne-energie en het broeikaseffect.
- De chemische reacties die betrokken zijn bij fotosynthese, zuurstofproductie en de koolstofcyclus.

In geschiedenis en aardrijkskunde

- De geschiedenis van de aarde en de grote biologische crisissen.
- Klimaatverandering door de geschiedenis heen.
- Natuurlijke hulpbronnen en hun ontginning door de mens: geopolitieke en milieukwesties.
- De impact van verstedelijking en industrialisering op het milieu: ontbossing, vervuiling, opwarming van de aarde.

In wiskunde

- Tijdschalen in astronomie en geologie: tijdschalen, conversie en orde van grootte.
- Analyse van klimaatdynamica: modellering van variaties in temperatuur en CO₂-concentraties.

In filosofie

- Mens en natuur: een reflectie op de menselijke verantwoordelijkheid van de transformatie van de planeet.
- Evolutie van de stichtingsverhalen: van oude kosmogonie tot het oerknalmodel.
- Wetenschappelijke vooruitgang, uitdagingen en grenzen: technologische vooruitgang, milieu-impact en ethiek.

In de Nederlandse les:

- De plaats van de natuur in de literatuur: studie van teksten over natuur, wetenschap en de relatie van de mens met het milieu.
- Sciencefictionverhalen en hun visie op het universum: toekomstverkenning, verovering van de ruimte en klimaatscenario's.

In zeden- en maatschappijleer:

- Milieukwesties en burgerschap: ecologisch engagement en duurzame ontwikkeling.
- Samenleving en wetenschappelijke kennis: de rol van de media, wetenschappers en instellingen in milieueducatie.

1. DE OORSPRONG EN EVOLUTIE VAN HET LEVEN

©STEPHEN SAXFORD & CATHERINE MARCINIAK - Hope Production - Calt Production 2024

SAMENVATTING VAN DIT EERSTE DEEL VAN DE FILM

Het universum zoals wij dat kennen ontstond ongeveer **13,8 miljard jaar geleden met de oerknal**, een kolossale gebeurtenis die de expansie van ruimte en tijd in gang zette. Naarmate materie begon te condenseren, ontstonden sterrenstelsels, sterren en uiteindelijk planeten. Een daarvan was de aarde: een unieke planeet in de bewoonbare zone rond haar ster, de zon. Een zone waar de omstandigheden gunstig zijn voor leven, door de temperatuur die de aanwezigheid van water in vloeibare vorm mogelijk maakt, een fundamenteel element voor het ontstaan van leven.

Ons zonnestelsel werd ongeveer 4,6 miljard jaar geleden gevormd, toen de zon en haar planeten ontstonden uit een reusachtige gas- en stofwolk. Vooral de aarde onderging sindsdien een reeks ingrijpende transformaties. Eerst vormde zich een primitieve atmosfeer, voornamelijk bestaande uit kooldioxide en waterdamp, grotendeels als gevolg van vulkaanuitbarstingen en inslagen van asteroïden. Deze atmosfeer evolueerde in de loop der tijd, wat leidde tot een gematigder klimaat en omstandigheden die bevorderlijk waren voor het leven.

De oceanen speelden een sleutelrol in het ontstaan van het leven. Het leven is vermoedelijk in het water ontstaan, waar het zich over miljarden jaren ontwikkelde en diversifieerde voordat het zich langzaam over het land verspreidde.. In de warmte van de hydrothermale bronnen, tussen dampen van ijzer, waterstof en zwavel, verschenen ongeveer 3,8 miljard jaar geleden de eerste micro-organismen, die de oceaan geleidelijk vulden met CO₂. **Ongeveer 2,5 miljard jaar geleden ontstond fotosynthese, een revolutionaire stap die het mogelijk maakte om CO₂ om te zetten in zuurstof.** Daardoor veranderde de samenstelling van de atmosfeer en werd de aarde bewoonbaar voor complexere levensvormen.

Op wereldschaal hebben geologische verschijnselen, zoals vulkaanuitbarstingen, aardbevingen en inslagen van asteroïden, een grote invloed gehad op de evolutie van het leven. **De massa-uitroeiingen, zoals die van de dinosauriërs, maakten de weg vrij voor nieuwe soorten en het ontstaan van andere ecosystemen.** Deze gebeurtenissen laten zien dat het leven op aarde wordt gekenmerkt door cycli van vernietiging en wedergeboorte, waarbij soorten zich steeds opnieuw aanpassen aan veranderende leefomstandigheden.

1. DE OORSPRONG EN EVOLUTIE VAN HET LEVEN

©Denis Lagrange - Hope Production - Calt Production 2024

SAMENVATTING VAN DIT EERSTE DEEL VAN DE FILM

De biodiversiteit die we vandaag kennen, is het resultaat van miljarden jaren van aanpassing. Van microscopische levensvormen tot reusachtige wezens op land en zee, elke soort is het resultaat van aanpassing aan de unieke omstandigheden van onze planeet. Dankzij voortplanting, regeneratie en verdedigingsstrategieën is het leven erin geslaagd zich te handhaven en te verspreiden in een voortdurend veranderende wereld.

De ecosystemen van onze planeet zijn in de loop van miljarden jaren gevormd door natuurlijke cycli. De maan, die de draaiing van de aarde beïnvloedt, heeft ons de getijden gebracht, evenals de afwisseling van dag en nacht en het verloop van de seizoenen zoals we dat vandaag kennen. De natuur heeft zich aan aangepast aan die cycli: planten en dieren vertragen hun activiteit in de winter om energie te sparen en komen in de lente weer tot leven. Van de evenaar tot aan de polen zijn hypergespecialiseerde ecosystemen ontstaan, afgestemd op het lokale klimaat. De watercyclus voedt deze ecosystemen voortdurend, geeft vorm aan de landschappen en stuurt ook de evolutie van levende organismen, die steeds proberen het maximale uit hun omgeving te halen.

In de natuur gaat dus niets verloren: alles wordt getransformeerd door het kringloopprincipe. Schimmels bijvoorbeeld breken dood hout af en zetten het om in vruchtbare aarde, de voedingsbodem voor een nieuwe generatie bossoorten, die in verbondenheid met hun voorgangers verder groeit, met alle soorten door elkaar.

Relaties tussen soorten zijn immers essentieel voor het evenwicht van het leven. Planten zijn afhankelijk van bestuivende insecten om zich voort te planten, andere soorten leven in symbiose en helpen elkaar om zich te voeden of te verdedigen. Geen enkele soort staat op zichzelf. **Alle levende wezens zijn van elkaar afhankelijk en vinden voortdurend nieuwe manieren om in harmonie te leven met een voortdurend veranderende omgeving.**

Waar vroeger geologische en klimatologische omstandigheden het leven op aarde mogelijk maakten, is het tegenwoordig de mens die onze omgeving vormgeeft. Door menselijke activiteiten, zoals de ontginning van natuurlijke hulpbronnen, ontbossing, verstedelijking en de daarmee gepaard gaande uitstoot van broeikasgassen, brengen we het ecologisch en klimatologisch evenwicht uit balans. De aarde, die ooit een relatief stabiele omgeving was, evolueert nu mee met de sporen die we achterlaten.

1. DE OORSPRONG EN EVOLUTIE VAN HET LEVEN

©JEAN-CHRISTOPHE GRIGNARD - Hope Production - Calt Production 2024

ENKELE CIJFERS

Vandaag de dag zijn er nog **1500 vulkanen** actief. Dit zijn slechts enkele overblijfselen van de miljoenen die er ooit waren, waarvan de krachtigste vulkanen zwavelwolken uitstoten die de hemel kunnen verduisteren en het klimaat kunnen beïnvloeden.

Onze huidige olievelden zijn de begraafplaatsen van de bossen en oceanen die

400 miljoen jaar

geleden op dezelfde locaties lagen.

Tot nu toe zijn er ongeveer **2 miljoen** soorten geïnterpreteerd, maar men schat dat er tussen de 8 à 20 miljoen zijn.

In **4.5 miljard jaar** tijd heeft de geleidelijke vertraging van de rotatiesnelheid van de maan ervoor gezorgd dat de dagen op aarde zijn toegenomen van 6 tot 24 uur. Bovendien worden de dagen per eeuw twee milliseconden langer.

2. ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS

Van 00:35 tot
00:53 min

©HOPE - Hope Production - Calt Production 2024

IN DIT DEEL:

- De oorsprong van de mens en zijn relatie met de omgeving.
- Sedentair leven en de organisatie van menselijke samenlevingen.
- Technologische revoluties en de overheersing van de natuur.
- Ontginning van natuurlijke hulpbronnen en onbeperkte groei.
- Massa-uitroeiing en de kwetsbaarheid van ecosystemen.
- Ecologische en sociale gevolgen van de klimaatcrisis.

2. ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS

©FONDATION GOODPLANET - Hope Production - Calt Production 2024

KLASSIKAAL WERK

Biologie en aardwetenschappen

- De evolutie van mensachtigen, natuurlijke selectie en aanpassing.
- De invloed van menselijke activiteit op de biosfeer: klimaatverandering, vervuiling en de zesde massa-uitroeiing.
- De overexploitatie van hulpbronnen en de impact van de ontginning van fossiele brandstoffen op het klimaat.
- De impact van klimaatverandering op ecosystemen: smeltend ijs, koraalverbleking, droogte en natuurrampen.

Geschiedenis en aardrijkskunde

- Het neolithicum: de overgang van een nomadenbestaan naar sedentair leven, de ontwikkeling van de landbouw en de eerste beschavingen.
- De industriële revoluties en de ontginning van natuurlijke hulpbronnen: fossiele brandstoffen, verstedelijking en globalisering.
- Migratie als gevolg van milieucrisissen en de geopolitieke aspecten daarvan
- De impact van het kapitalisme op het milieu: industrialisering, massaconsumptie en de vernietiging van ecosystemen.

Wiskunde

- Analyse van gegevens over temperatuurevolutie, CO₂-uitstoot, smeltend ijs en stijgende zeespiegel.
- Risicobeoordeling en voorspelling van natuurrampen

Fysica en chemie

- Fossiele brandstoffen en hernieuwbare energie: vergelijking, impact en toekomst
- Broeikasgassen en opwarming van de aarde
- Vervuilende stoffen en hun gevolgen op de natuurlijke omgeving: plasticvervuiling, verzuring van de oceaan, bodemvervuiling.
- Extreme weersomstandigheden verergerd door klimaatverandering

Filosofie

- Technische vooruitgang en de vernietiging van de planeet: een analyse van de voordelen en gevaren van technologische vooruitgang.
- Milieu-ethiek en verantwoordelijkheid: economische ontwikkeling combineren met natuurbehoud.

In de Nederlandse les

- Natuur en mens in de literatuur: ecologische omwentelingen en de kritiek van de vooruitgang.
- Ecologisch discours: retoriek en argumentatie in discourses over milieubescherming.

Zeden- en maatschappijleer

- Milieurecht en klimaatrechtvaardigheid.
- Ongelijkheid ten aanzien van klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor kwetsbare bevolkingsgroepen.
- Actie ondernemen om de ecologische voetafdruk te verkleinen en het overheidsbeleid te beïnvloeden.

2. ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS

©Shutterstock - Hope Production - Calt Production 2024

SAMENVATTING VAN DIT TWEEDE DEEL VAN DE FILM

De mens, die deel uitmaakt van de familie van de mensapen, vormt geen uitzondering en is net als andere levende wezens mee geëvolueerd. Hoewel de mens biologisch gezien kwetsbaar is - een tweevoeter zonder klauwen, vacht of scherpe tanden - heeft hij door de eeuwen heen strategieën ontwikkeld die hem in staat stelden om te overleven en welvarend te zijn. Hij leerde in steeds grotere groepen te leven en samen te werken om zich te voeden en te verdedigen. Door de eeuwen heen gebruikte hij planten voor medicinale doeleinden, verbouwde hij gewassen voor voedsel en temde hij dieren voor eigen nut. Dankzij zijn intellectuele capaciteiten en beheersing van het vuur heeft hij zichzelf de middelen gegeven om zijn omgeving te transformeren, technologieën te ontwikkelen en comfortabel te leven.

Toen de mens zich zo'n 12.000 jaar geleden vestigde, bouwde hij woningen en dorpen op plaatsen die geschikt waren voor landbouw, waardoor het landschap vorm kreeg. De ontwikkeling van collectieve overtuigingen heeft zijn vermogen om zich te organiseren en samen te leven in

complexe samenlevingen versterkt. **Technologische vooruitgang, vooral het benutten van natuurlijke energiebronnen zoals wind, water en zon, heeft ongekende welvaart gebracht. De ontdekking van fossiele brandstoffen heeft deze ontwikkeling verder versterkt.** Het heeft de mens bevrijdt van fysieke beperkingen en hem voorzien van meer comfort terwijl hij zichzelf steeds verder losmaakte van de natuur.

Deze vooruitgang had echter een keerzijde. **De groei van de wereldbevolking en het dominante ontwikkelingsmodel hebben ook het verbruik van natuurlijke hulpbronnen verhoogd en geleid tot een economie van eindeloze productie.** Vooral het kapitalisme heeft de natuur gereduceerd tot een loutere bron van grondstoffen, waardoor ecosystemen gereduceerd zijn tot hun economische waarde. Dit heeft geleid tot een consumptielevensstijl waarin de zoektocht naar materiële bezittingen grenzeloos lijkt, gevoed door de voortdurend evoluerende technologie.

2. ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS

©ANADOLU AGENCY - Hope Production - Calt Production 2024

SAMENVATTING VAN DIT TWEEDE DEEL VAN DE FILM (vervolg)

De gevolgen daarvan voor de planeet zijn inmiddels duidelijk zichtbaar. **Inslechts 150 jaar tijd heeft de mens het biologische evenwicht, dat zich over miljarden jaren ontwikkelde, ernstig verstoord.** De massale ontginning van natuurlijke hulpbronnen, ontbossing, vervuiling en overexploitatie van de oceanen hebben geleid tot grote ecologische disbalans. **Zo zeer zelfs dat de menselijke soort op de rand staat van een zesde massa-uitroeiing, veroorzaakt door haar eigen activiteiten.** In tegenstelling tot eerdere uitstervingsgolven, gaat deze zo snel dat verschillende soorten zich niet meer kunnen aanpassen.

De tekenen van deze catastrofe zijn talrijk: De temperatuur op aarde stijgt in een alarmerend tempo, extreme weersverschijnselen zoals megabranden en cyclonen nemen in aantal toe, terwijl de ijskappen in een angstaanjagend tempo smelten. Koraalriffen sterven massaal af en diersoorten verdwijnen in een ongekend tempo. Vervuiling in al haar vormen verslechtert de

kwaliteit van onze lucht, bodem en water. De oceanen, verzadigd met plastic en vervuilende stoffen, zijn getuige van een ongeëvenaarde milieucrisis.

Demografische druk, gecombineerd met ecologische achteruitgang, heeft wereldwijd geleid tot massale migratie. Elk jaar worden miljoenen mensen gedwongen om hun thuisland te ontvluchten vanwege de achteruitgang van het milieu of uit noodzaak op zoek te gaan naar betere leefomstandigheden. Klimaatverandering versnelt deze migratiestromen en versterkt sociale en economische instabiliteit.

Vandaag de dag staat de mensheid oog in oog met haar verantwoordelijkheden. Toch lijkt niets onze roekeloze race naar een onzekere toekomst te kunnen stoppen. Een toekomst waarin technische vooruitgang en de ontginning van hulpbronnen het vermogen van de natuur om zichzelf te herstellen ver hebben overschreden, en waarin ecologische en sociale rampen elkaar steeds sneller opvolgen.

2. ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS

©FRANCISCO MONTESINOS - Hope Production - Calt Production 2024

ENKELE CIJFERS

In een tijdsbestek van **580 miljoen jaar** leidden vijf grote massa-uitroeiingen tot de dood van veel levende wezens.

De CO₂-concentratie in de atmosfeer bereikt recordniveaus. De doelstelling om de opwarming te beperken tot +1,5°C is nu al onrealistisch. We kunnen tegen het einde van de eeuw tot **+4°C** bereiken in vergelijking met het pre-industriële tijdperk, dat werd gekenmerkt door de ontginning van fossiele brandstoffen.

Het aantal en de intensiteit van megabranden, de meest destructieve en meest vervuilende, is de afgelopen **20 jaar** wereldwijd meer dan verdubbeld.

Op de polen stijgt de temperatuur twee keer zo snel als elders. Het pakijns op de Noordpool kan tegen de zomer van

2035 volledig verdwenen zijn.

An aerial photograph of a sandy beach with dunes in the background. A group of people is gathered near a small structure on the beach, and others are walking on the sand. The dunes are covered with low-lying vegetation.

2. ONTSTAAN EN IMPACT VAN DE MENS

©NOVA PRODUCTION - Hope Production - Calt Production 2024

ENKELE CIJFERS

De oceanen warmen twee keer zo snel op als 20 jaar geleden, wat leidt tot het verdwijnen van koraalriffen die essentieel zijn voor het leven in zee. In

150 jaar is de helft van het koraal ter wereld verdwenen en de afgelopen tien jaar zijn er ook vormen van mariene hittegolven geweest die soorten vernietigen.

Sinds het midden van de 20e eeuw hebben

honderden miljoenen

tonnen plastic zich opgehoopt in de oceaan.

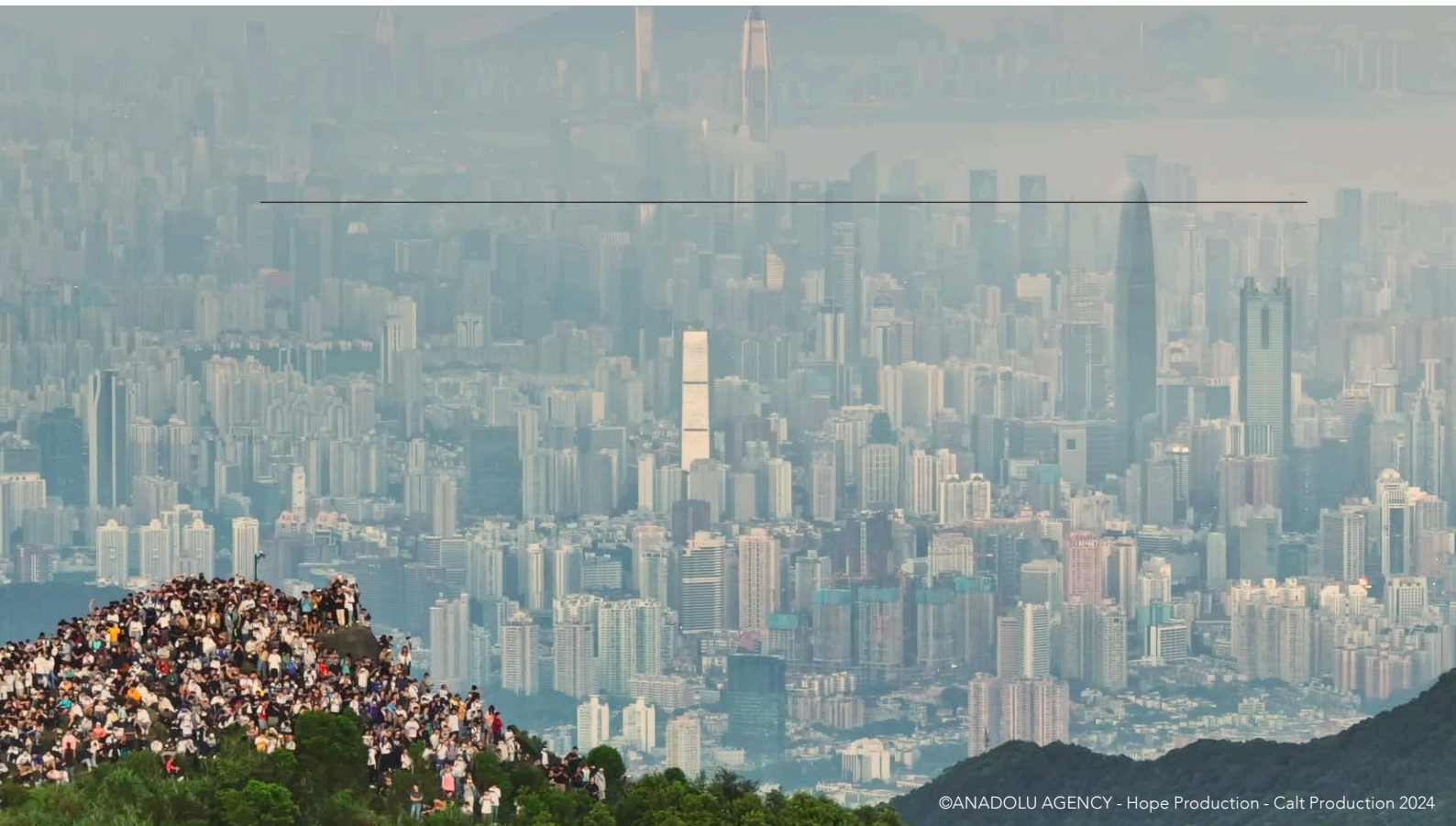
Sinds 2008 raken jaarlijks gemiddeld

21,5 miljoen

mensen ontheemd als gevolg van klimaatverandering.

3. ONZE TEGENSTRIJDIGE BESLISSINGEN EN PARADOXEN

Van 00:53
tot 01:32 min

©ANADOLU AGENCY - Hope Production - Calt Production 2024

IN DIT DEEL

In dit derde deel, dat voorafgaat aan de conclusie, onderzoekt Yann Arthus-Bertrand om zonder pretentie de paradoxen die ons dagelijks leven doordringen, ondanks onze goede bedoelingen. Die gewoontes waarvan we weten dat ze slecht zijn voor het milieu, maar waar we moeilijk afscheid van kunnen nemen. Keuzes die we maken voor het milieu, maar waarvan we weten dat ze niet perfect zijn en soms nieuwe problemen veroorzaken. Alle afwegingen die we maken of niet maken, waarmee we ons meer of minder

comfortabel voelen, thuis of in de maatschappij. Al deze tegenstrijdige beslissingen zijn gelegenheden om onszelf vragen te stellen over wat ons beweegt of juist tegenhoudt om actie te ondernemen.

Actie zal dan de rode draad zijn in een origineel einde met een aantal bekende en minder bekende vrouwen die zullen getuigen over de kracht en de motivatie achter hun inzet voor de bescherming van het milieu.

3. ONZE TEGENSTRIJDIGE BESLISSINGEN EN PARADOXEN

©8KRAW Wu Qiang - Hope Production - Calt Production 2024

ENERGIE EN KLIMAAT

DE PARADOX VAN DE ENERGIETRANSITIE

Het Akkoord van Parijs, ondertekend in 2015, is gericht op het bereiken van koolstofneutraliteit in 2050. België moet zijn uitstoot met 40% verminderen tegen 2030. Maar de uitstoot is grotendeels het gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen, die vandaag nog steeds 70% van het totale energieverbruik in België uitmaken. Is de energietransitie dan vooral een droom?

Hernieuwbare energie, zoals zon en wind, volstaat niet om onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit te bannen. Waterstof bijvoorbeeld, wordt voor 98% geproduceerd uit fossiele brandstoffen. Ondanks oproepen om te stoppen met investeren in olie en gas, blijven deze industrieën floreren, gesteund door overheden en banken. Onze samenlevingen blijven afhankelijk van olie, of het nu voor transport, consumentenproducten of industrie is. **Koolstofneutraliteit lijkt steeds minder haalbaar en alleen een onmiddellijke revolutie kan de schade aan het klimaat beperken.**

DE PARADOX VAN DE AIRCONDITIONING

De gemiddelde temperatuur op aarde stijgt elk jaar, wat klimatologische verstoringen veroorzaakt zoals stortregens, stormen en extreme hittegolven. In juni 2024 stierven meer dan 1.300 pelgrims in Mekka door de hitte die meer dan 52°C bedroeg. Door deze omstandigheden wordt airconditioning onmisbaar om de lucht te koelen en de meest kwetsbaren te beschermen. In 30 jaar tijd is de verkoop van airconditioning verdrievoudigd en nu goed voor 10% van het wereldwijde elektriciteitsverbruik. **Zo ontstaat een vicieuze cirkel: hoe warmer het wordt, hoe meer we koelen, met extra uitstoot als gevolg.**

3. ONZE TEGENSTRIJDIGE BESLISSINGEN EN PARADOXEN

©SHUTTERSTOCK - Hope Production - Calt Production 2024

VOEDSEL EN LANDBOUW

DE PARADOX VAN HET LANDBOUWSYSTEEM

Onze wereldwijde handelsnetwerken hebben van de wereld een dorp vol paradoxen gemaakt. Producten van ver weg, zoals zalm uit Noorwegen of avocado's uit Mexico, kosten vaak minder dan lokale producten. De industriële landbouw heeft de productie sterk opgeschaald, waardoor één boer nu **20 keer meer mensen kan voeden dan aan het begin van de eeuw**. Maar tegen welke prijs? In de zuivelindustrie krijgen boeren slechts 12% van de supermarktprijs en 20% van de Belgische boeren leeft onder de armoedegrens. Pesticiden, die op grote schaal worden gebruikt om de opbrengst te verhogen, vervuilen het milieu en tasten de gezondheid van de landbouwers aan. Erger nog, we blijven deze producten exporteren naar lage-inkomenslanden waarbij we de lessen uit het verleden, zoals voor de insecticiden, negeren. Biologische landbouw, hoewel duurzamer, neemt paradoxaal genoeg af. Dit systeem is absurd en oneerlijk.

DE PARADOX VAN HET GEWELD OP ONS BORD

De prestatielogica en industrialisering in de veeteelt leidt tot geweld dat we liever niet willen zien. Melkkoeien worden behandeld als machines: ze worden van hun kalveren gescheiden, uitgebuit voor hun melk, en geslacht zodra hun productie daalt. Dieren, net als mensen bewust en gevoelig, lijden daaronder. Toch worden er elk jaar 92 miljard dieren gedood om ons te voeden. Deze grootschalige industriële vleesproductie is schadelijk voor onze gezondheid en het milieu. **De vleesconsumptie moet tegen 2050 gehalveerd zijn om onze klimaatverplichtingen na te komen.**

Het geweld gaat ook door bij de walvissenjacht op de Faeröer, een traditie die zinloos en wreed is geworden. Overbevissing vernietigt de oceanen en de exploitatie van beschermde zeegebieden om gekweekte vis te voeden is absurd en niet te rechtvaardigen. Het is tijd om onze praktijken te herzien voor een toekomst die het leven respecteert.

3. ONZE TEGENSTRIJDIGE BESLISSINGEN EN PARADOXEN

©GETTY IMAGES - Hope Production - Calt Production 2024

INNOVATIE EN TECHNOLOGIE

DE PARADOX VAN HET REBOUND-EFFECT

The Sphere, een theater in Las Vegas, is bedekt met 57 miljoen LED lampen die een spectaculair effect creëren, maar evenveel energie verbruiken als een middelgrote stad. Ironisch genoeg worden ledlampen, ooit ontwikkeld om energie te besparen, zo juist een energievervlinder.

DE PARADOX VAN HET TECHNOSOLUTIONISME

Om de klimaatcrisis het hoofd te bieden, klampen we ons vast aan technologische wondermiddelen. Een fabriek in IJsland bijvoorbeeld vangt CO₂ op en slaat dit ondergronds op, maar we zouden er 9 miljoen van nodig hebben om onze jaarlijkse uitstoot te compenseren, een onrealistisch doel. Zulke oplossingen bieden schijnzekerheid, terwijl er behoefte is aan echte verandering. Wetenschap alleen zal niet volstaan: het is, zoals de geschiedenis van onze evolutie laat zien, van vitaal belang om ook te leren vertragen.

DE PARADOX VAN DE ELEKTRISCHE AUTO

Elektrische auto's stoten weliswaar minder CO₂ uit, maar hebben materialen nodig zoals koper, nikkel, lithium en kobalt, materialen waarvan de ontginning enorme milieuschade veroorzaakt.

Om tussen nu en 2050 aan onze behoeften te voldoen, moeten we de komende 35 jaar meer metalen delven dan er sinds de oudheid is geproduceerd.

Bovendien wordt de wereldwijde elektriciteitsproductie nog steeds gedomineerd door fossiele brandstoffen, waarbij steenkool nog steeds de belangrijkste bron is. Dus hoewel elektrische voertuigen helpen om de CO₂-uitstoot te verminderen, kunnen de productie ervan en de elektriciteit die wordt gebruikt om ze op te laden aanzienlijke gevolgen hebben voor het milieu. **Het is daarom essentieel om onze mobiliteit en energieproductie te herzien om een echt duurzame energietransitie te bereiken.**

3. ONZE TEGENSTRIJDIGE BESLISSINGEN EN PARADOXEN

©SHUTTERSTOCK - Hope Production - Calt Production 2024

LEVENSTIJL EN HET MODERNE LEVEN

DE PARADOX VAN VLIEGEN EN MASSATOERISME

Het vliegtuig, een symbool van openheid naar de wereld, is evenwel een ecologische paradox. Vliegereizen tegen bodemprijzen blijven mogelijk door het ontbreken van belastingen op kerosine. **Het aantal vliegtuigpassagiers zou tegen 2034 kunnen verdubbelen, waardoor de impact op het klimaat nog groter wordt, met 5% van de wereldwijde CO₂-uitstoot.** Het planten van bomen ter compensatie zal nooit genoeg zijn om deze vervuiling tegen te gaan. En hoe zit het met de dramatische impact van de gigantische cruiseschepen? We weten nog niet hoe we op een duurzame manier zoveel kunnen blijven reizen zonder onze planeet en onze bestemmingen te schaden.

DE PLASTIC PARADOX

Plastic producten, ontworpen om ons comfort te verbeteren, eindigen vaak als afval omdat ze niet hersteld of gerecycleerd kunnen worden. Plastic belichaamt onze wegwerpmaatschappij. Het heeft ons dagelijks leven misschien wel gemakkelijker gemaakt, maar het zal nu het milieu vervuilen voor de komende eeuwen. Elk jaar worden er tonnen plastic aan het wereldafval toegevoegd, waardoor onze oceanen en zelfs ons lichaam vervuild raken. Tegen 2060 zou de productie van plastic kunnen verdrievoudigen, wat de crisis nog erger zal maken.

DE FAST FASHION PARADOX

Ultrasnelle mode vernieuwt haar collecties elke week, gevoed door influencers en platformen zoals Shein, dat elke dag 7.200 kledingstukken toevoegt. **Textielproductie is verantwoordelijk voor 10% van de wereldwijde CO₂-uitstoot, vervuult water en gebruikt schadelijke materialen.** Tegelijk kopen mensen steeds meer: in België koopt een persoon 40% meer kleding dan 15 jaar geleden, en Belgen zouden elk jaar gemiddeld **15 kilo kleding of 60 stuks per persoon weggooien**. Dat geeft een idee van hoeveel nieuwe kleding er jaarlijks wordt gekocht. De industrie is losgekoppeld van onze werkelijke behoeften, wat leidt tot kolossale verspilling en milieuschade.

DE CEMENT PARADOX

Cement, afhankelijk van petroleum, is een opvallend symbool van onze fossiele beschaving. In China is de ongebreidelde groei van de stad Chongqing een weerspiegeling van de betonisering van de wereld. **Elke week verhuizen er wereldwijd 1,3 miljoen mensen naar steden, wat de vraag naar beton exponentieel vergroot.** Het zand dat daarvoor nodig is, en dat al schaars is, wordt nog steeds op grotere schaal gewonnen om deze onophoudelijke bouw te voeden. **China verbruikt elke twee jaar evenveel beton als de Verenigde Staten in een eeuw.**

3. ONZE TEGENSTRIJDIGE BESLISSINGEN EN PARADOXEN

©AFP - Hope Production - Calt Production 2024

BESTUUR

DE OORLOGSPARADOX

Onze paradoxen en de waanzin van onze communicatiemiddelen vertroebelen ons denken. Onderscheiden wat waar is en wat de moeite waard is om naar te luisteren, wordt moeilijker. De ruzies worden heviger, zowel op individueel als op mondiaal niveau. Oorlog belichaamt de ultieme paradox van de mensheid. Ondanks dat we ons bewust zijn van het lijden, wordt geweld vaak gebagatelliseerd en wordt het bijna een virtuele realiteit in de beeldenstroom die onze schermen overspoelen. Toch zijn landen zoals Frankrijk, zelfverklaarde verdedigers van mensenrechten, één van de grootste wapenexporteurs ter wereld. Dit is in totale tegenspraak met hun inzet voor vrede. **De grote nucleaire mogendheden zijn, in plaats van vrede te garanderen, verantwoordelijk voor wapens die het leven op aarde meerdere malen kunnen uitroeien.**

DE PARADOX VAN DE COP'S

De COP's, de wereldwijde klimaatconferenties, zijn een paradox. Hoewel ze ons in staat stellen om ons op het klimaat te richten, **heeft geen enkele conferentie de CO₂-concentratie echt weten te verminderen.** Het feit dat deze bijeenkomsten geregeld plaatsvinden in olieproducerende landen, maakt het extra wrang. Mooie woorden zijn niet langer genoeg, het is tijd voor echte actie.

DE PARADOX VAN DE ZIEKE DEMOCRATIE

In het licht van al deze paradoxen wordt niets doen steeds zorgwekkender. **Het in twijfel trekken van wetenschappelijke meningen, vooral over klimaatverandering en ecologie, weerspiegelt een weigering om de ernst van de situatie onder ogen te zien.** In plaats van actie te ondernemen, ontkennen we liever de problemen en wordt de woede van jongeren begrijpelijk. Als je vandaag de dag 20 bent, leef je in een tijd van onzekerheid waarin toewijding essentieel is. Politici lijken vaak behept met tegenstrijdigheden, gevangen tussen herverkiezing en economische belangen. De Citizens Convention for Climate in 2019 liet zien dat burgers wél in staat zijn om gedurfde voorstellen te doen. Helaas zijn die ambitieuze voorstellen van hun inhoud ontdaan door institutionele complexiteit en politiek. Dit bewijst dat de machtsverhoudingen echte verandering nog steeds in de weg staan.

ACTIE NA HET ZIEN VAN DE FILM

©NASA / OneHome / Planet Heart - Hope Production - Calt Production 2024

NATUUR wekt sterke emoties op en nodigt uit tot gezamenlijke reflectie. In dit hoofdstuk worden educatieve workshops en praktische ideeën voorgesteld om de impact van de film in de klas te versterken en emoties om te zetten in een drijvende kracht voor leren en actie.

Deze workshops dienen als leidraad; elke leerkracht kan ze aanpassen aan het eigen niveau en verder verfijnen. Aarzel niet om ons via het feedbackformulier op de hoogte te brengen van eventuele verbeteringen die je zou willen aanbrengen.

EMOTIE OMZETTEN IN ACTIE (1u30)

Deze workshop is gebaseerd op uitwisseling en kritische reflectie, met ruimte voor emotionele expressie. Het moedigt leerlingen aan om de emoties te onderzoeken die ze hebben ervaren tijdens het kijken naar de film en om na te denken over manieren om deze emoties om te zetten in creatieve krachten en oplossingen.

1. Inleiding (10 min) Het kader schetsen

- **Lijst de belangrijkste emoties die de film oproept op** (angst, woede, schuld, machteloosheid, frustratie, ontkenning, berusting, motivatie, inspiratie, solidariteit, empathie, enz.)
- **Stel indien nodig, afhankelijk van het profiel van de leerlingen, het begrip eco-angst voor:** een emotionele reactie op milieucrisissen, die normaal is en gedeeld wordt door veel jongeren.
- **Herhaal de gedragsregels en regels inzake actief luisteren.**
- **Stel een open vraag aan de groep:** «Hoe voel je je als je denkt aan klimaatverandering, het uitsterven van soorten of de menselijke en milieucrisissen in bredere zin (afhankelijk van de focus van de workshop)?»
- **Noteer korte antwoorden (1-2 woorden) op het bord voor een eerste stap naar een collectief bewustzijn.**

2. Kringgesprek (20 min) Emoties onder woorden brengen

- **Als leerlingen dat willen, kunnen ze hun gevoelens over de klimaatcrisis delen** (angst, woede, frustratie, hoop, enz.).
- **Om het gesprek te stimuleren, kun je vragen stellen als:**
 - Bij welke momenten voelde je de meeste emotie en welke in het bijzonder?
 - Zijn er milieukwesties die je in het bijzonder bezighouden?
 - Hoe ga je in het dagelijks leven met deze emoties om?
- **Voor wie het moeilijker vindt om te praten: schrijf een woord of zin anoniem op op een briefje dat daarna wordt voorgelezen.**

3. Debat (30 min)

Verschillende gewaarwordingen onderzoeken

- **Formuleer een stelling in een ruimte waar de leerlingen zich kunnen verplaatsen naargelang hun mening:**
 - Akkoord: aan de ene kant
 - Niet akkoord: andere kant
 - Weet niet / gemengd: in het midden
- **Voorbeelden van stellingen:**
 - Het is te laat om actie te ondernemen tegen klimaatverandering.
 - Kleine individuele acties zijn zinloos als overheden niets ondernemen.
 - De media overdrijven de klimaatsituatie en wakkeren de eco-angst aan.
 - We kunnen ons beter richten op technologische vooruitgang dan op vermindering van de groei.
- **Het doel is om het denken te stimuleren, standpunten te vergelijken en te laten zien dat er verschillende manieren zijn om met de emoties rond klimaatbewustzijn om te gaan, of ze ons nu wanhopig maken of onze betrokkenheid stimuleren.**

4. Tot actie overgaan (20 min)

De hefboomen zoeken om betrokkenheid te verhogen

- **In kleine groepjes denken de leerlingen na over concrete acties die ze kunnen ondernemen** (in hun dagelijks leven, op school, in hun stad).
- **Voorbeeldvragen:**
 - Welke kleine, realistische veranderingen kunnen we meteen doorvoeren?
 - Hoe kunnen we een positieve, inspirerende boodschap overbrengen aan de mensen om ons heen?
- **Elke groep deelt zijn ideeën en gezamenlijk wordt een lijst met mogelijke acties opgesteld.** Het voorbereidende werk en de argumentatie van de leerlingen, maken het mogelijk om de meest betekenisvolle acties te selecteren.

5. Besluit (10 min)

Samenvatting en vooruitblik

- **Een korte ronde waarin elke leerling in één woord of eenvoudige gedachte aangeeft wat hem of haar het meest is bijgebleven.**
- **Onderstreep dat het normaal is om sterke emoties te voelen, maar dat het mogelijk is om deze emotie om te zetten in actie.**
- **Deel tips of hulpmiddelen om hiermee verder te gaan** (boeken, documentaires, lokale initiatieven).

DE TOEKOMST VERKENNEN – 1u30

Deze workshop biedt een gelegenheid om alle emoties die worden opgeroepen door de verschillende aspecten van de milieucrisis te benoemen, ermee in contact te komen, ze te delen en ze om te zetten in een gezamenlijk, creatief proces. Daarbij worden verschillende toekomstscenario's verkend met een aanpak die zowel kritisch als optimistisch is. De workshop moedigt leerlingen aan om kritisch na te denken over de toekomst: verlamdend pessimisme wordt vermeden, zonder daarbij naïef te zijn.

1. Inleiding (10 min) Onze emoties en verbeelding verkennen

- Een kort overzicht van alle emoties die we kunnen voelen wanneer we geconfronteerd worden met verschillende aspecten van de milieucrisis: angst, woede, verdriet, wanhoop, schuld, machteloosheid, frustratie, verwarring, ontkenning, berusting, motivatie, inspiratie, solidariteit, empathie, enz.
- Open vraag: "Welke beelden komen er in je op als je denkt aan de toekomst van de planeet?"
- Een kort gesprek over hoe onze toekomstbeelden invloed hebben op onze gevoelens en keuzes.

2. Tegenstrijdige toekomstscenario's (30 min) Verkennen en debatteren

- De leerlingen worden in drie groepen verdeeld en elke groep krijgt een ander toekomstscenario. Daarna moeten ze zich voorstellen hoe het dagelijkse leven er in die wereld uit zou zien en vragen beantwoorden.

Scenario 1: Een catastrofale toekomst

- De klimaatverandering heeft kritieke drempels overschreden, er zijn frequente rampen, massale migraties en voedsel- en energietekorten.
- Vragen:
 - Hoe ziet het dagelijkse leven eruit?
 - Hoe organiseren bedrijven zich?
 - Welke gevoelens overheersen deze wereld?

Scenario 2: Een evenwichtige en duurzame toekomst

- Dankzij sterke collectieve en politieke keuzes hebben samenlevingen hun ecologische impact verminderd en een milieuvriendelijkere levensstijl aangenomen.
- Vragen:
 - Welke innovaties of veranderingen hebben het mogelijk gemaakt om dit evenwicht te bereiken?
 - Hoe ziet het dagelijkse leven eruit?
 - Wat was het moeilijkste om te doen?

Scenario 3: Een technologische en ongelijke toekomst

- De mensheid heeft oplossingen gevonden dankzij technologische vooruitgang, maar deze zijn vooral ten goede gekomen van de rijke landen en hebben de ongelijkheid vergroot.
- Vragen:
 - Wie heeft toegang tot ecologische oplossingen?
 - Wat zijn de gevolgen voor de relaties tussen landen en sociale klassen?
 - Is deze wereld wenselijk?
- Afhankelijk van het niveau en de verwachtingen van de workshop schrijft elke groep een korte tekst of een visuele voorstelling die de geschetste toekomst voorstelt.

3. Presentatie en vraaggesprek (30 min)

Toekomstvisies vergelijken

- Elke groep stelt om de beurt zijn scenario voor aan de anderen om een debat op gang te brengen (na elke presentatie of na alle drie) aan de hand van de volgende vragen:
 - Welke toekomst lijkt het meest waarschijnlijk?
 - Welke elementen van elk scenario willen we vermijden of net bereiken?
 - Welke keuzes moeten we vandaag maken om de toekomst te beïnvloeden?

4. Handelen in het heden (20 min)

De hefboomen voor verandering identificeren

- In groepjes maken de leerlingen vervolgens een lijst van concrete acties die een catastrofale toekomst kunnen voorkomen en ons dichterbij het meest wenselijke scenario kunnen brengen, gebaseerd op de resultaten van de vorige stap (Wat hebben we vandaag in handen? Welke acties kunnen op individueel, lokaal of politiek niveau worden ondernomen?)
- De ideeën worden verzameld in een collectief engagementsformulier.

5. Besluit (10 min)

Samenvatting en vooruitzichten

- Er wordt een kort rondetafelgesprek georganiseerd om in één woord of één eenvoudig idee te vatten wat iedereen zich herinnert van de workshop en de acties die erdoor aan het licht zijn gekomen.
- De workshop wordt afgesloten met een collectief besef dat we invloed hebben op de toekomst en dat onze keuzes van vandaag tellen.

KLIMAAT EN DESINFORMATIE (1u30)

Deze workshop helpt leerlingen af te stappen van een simplistische of emotionele kijk op de opwarming van de aarde of andere milieuproblemen door hen instrumenten aan te reiken voor analyse en communicatie.

Doel is hen kritisch te leren omgaan met informatie, zodat ze niet in de val van «fake news» trappen en op een feitelijke en genuanceerde manier kunnen deelnemen aan het debat over klimaatverandering.

1. Inleiding (10 min)

■ Onze emoties tegenover de informatiestroom

→ Een open discussie als inleiding op hoe informatieverwerking een grote rol speelt bij onze emoties en acties.

- Waar komt onze informatie over ecologie en klimaat vandaan? (Media, sociale netwerken, familiegesprekken, school, ...)
- Heb je je ooit angstig gevoeld toen je een nieuwsbericht over het milieu zag?

2. Kritische analyse van de gesprekken (30 min)

■ Waar of niet waar?

→ Leerlingen worden in groepjes verdeeld. Elke groep ontvangt 3 soorten fragmenten uit artikels, tweets of publieke toespraken over het klimaat:

- Een wetenschappelijk artikel (bijv. IPCC-rapport)
- Een alarmerende boodschap zonder wetenschappelijke basis (bijv. «Binnen 5 jaar gaan we allemaal dood!»)
- Een klimaat sceptisch of misleidend bericht (bijv. «Het sneeuwde deze winter, dus de opwarming van de aarde is een leugen»).

→ Voor elk fragment moeten de leerlingen:

- Feiten van meningen onderscheiden
- De bron controleren en onderzoeken of er sprake is van manipulatie
- De emotionele impact van de boodschap beoordelen

→ Daarna presenteren de groepen hun bevindingen en volgt een klassikale bespreking over hoe nepnieuws te herkennen en kritisch te blijven bij het ontvangen van informatie.

3. Debat (30 min) **Een helder en goed beargumenteerd betoog houden**

- De leerlingen worden in twee teams verdeeld die elk een standpunt over een mogelijk controversiële klimaatkwestie vertegenwoordigen.
- Voorbeelden van debatonderwerpen:
 - Moeten auto's met verbrandingsmotoren tegen 2035 volledig verboden worden?
 - Zijn grote bedrijven als enige verantwoordelijk voor klimaatverandering?
 - Is vlees eten onverenigbaar met de strijd tegen de opwarming van de aarde?
- Elk team krijgt 10 minuten voorbereidingstijd en verdedigt daarna zijn standpunt met feitelijke argumenten. Het doel is om te leren hoe je een standpunt op een rationele en niet-emotionele manier kunt verdedigen, terwijl je laat zien dat ecologische kwesties vaak complex zijn en nuance vereisen.

4. Samenvatting en persoonlijk engagement (20 min) **Handel met onderscheidingsvermogen**

- De workshop kan met de vorige fase eindigen of worden afgerond met een groepsgesprek over hoe met informatie en emoties omgaan, aan de hand van de volgende thema's:
 - Kritisch kiezen van informatiebronnen
 - De voorkeur geven aan genuanceerde in plaats van een catastrofale boodschappen
 - Emoties omzetten in geïnformeerd engagement

5. Besluit (10 min) **Afstand nemen van informatie en onze emoties**

- Er wordt een snel rondetafelgesprek georganiseerd om in één woord of idee te vatten wat iedereen heeft meegenomen uit de workshop, met aandacht voor de invloed van informatie op onze emoties en ons kritisch denkvermogen.

ONZE TWIJFELS EN EMOTIES DELEN

In deze workshop is het de bedoeling dat studenten zichzelf uitdrukken en vaststellingen, emoties en ervaringen delen over hun relatie met ecologie en hun toekomst. Op deze manier zullen ze de moed hebben om zich uit te spreken en hun stem te laten horen over een onderwerp dat hen direct aanbelangt. Het idee is om jongeren te laten begrijpen dat hun stem telt en gehoord mag worden.

De stijl is geïnspireerd op de interviews in HUMAN en WOMAN, films van Yann Arthus-Bertrand, en op het slotfragment van de film NATUUR (BEGIN: 01:34:08), waarin vrouwelijke activisten hun verhaal doen.

Dankzij een welbepaalde opstelling, met een geïnterviewde voor de camera tegen een donkere achtergrond, ontstaat er een intieme sfeer waarin de kijker wordt ondergedompeld in de emoties en het verhaal van de verteller. Het DNA van deze interviews zit in de vrijheid van spreken: we geven de tijd om goede persoonlijke verhalen te vertellen en er wordt zo weinig mogelijk gemonteerd.

→ **Het idee is niet om toespraken te houden, maar om persoonlijke verhalen te vertellen!**

1. INLEIDING

- **Bekijk fragmenten uit het einde van de film NATUUR** (vanaf 01:34:08) **met interviews met vrouwenactivisten** of uit de films HUMAN/WOMAN. We voelen dat persoonlijke ervaringen vaak universeel zijn. Daarom is het zo belangrijk om te spreken om de onderwerpen zichtbaar te maken!
- **Studenten raken vertrouwd met de interviewvorm en het intieme karakter ervan.**

2. DUO-OEFENING – VOORBEREIDING INTERVIEWS

- **In duo's denken de leerlingen na over de vragen die ze zichzelf willen stellen en de onderwerpen die ze willen uitdrukken**
- eco-angst
 - gelukkige momenten in de vrije natuur
 - beangstigende nieuwservaringen
 - treffende beelden
 - ervaringen met «groene» levensstijlen
 - anekdotes over ongepast gedrag van volwassenen
 - onbegrip over de passiviteit van de overheid
 - woede om actie te ondernemen
 - verhalen die hen geïnspireerd hebben
 - beslissende ontmoetingen om het bewustzijn te vergroten)

3. SETTING

- **Voor de setting heb je nodig:**
- Effen achtergrond, liefst donker, op voldoende afstand van de ondervraagde om de sporen op de achtergrond niet te zien
 - Camerakader als een pasfoto, net onder de schouders en boven het voorhoofd (zie voorbeelden in de films)
 - Goed frontaal licht, zodat het gezicht egaal belicht wordt
- **Een smartphone volstaat als camera.**

4. HET INTERVIEW

- **De leerlingen interviewen elkaar om de beurt.**
- **De interviewer moet ervoor zorgen dat:**
- De geïnterviewde naar de lens kijkt als hij of zij antwoord geeft;
 - De geïnterviewde begint het antwoord op zo'n manier dat we de vraag van de «journalist» begrijpen, zodat we uitleg krijgen zonder de vraag te horen.
 - De geïnterviewde praat over een verhaal dat hem of haar direct aangaat, het mag geen algemene toespraak of een anekdote van iemand anders zijn.
 - Er tijd wordt genomen voor diepgaande verhalen, liever één of twee goede vragen dan veel oppervlakkige.

5. MONTAGE

- Ze worden uitgenodigd om het interview in verticaal formaat te bewerken, zoals een reel op Instagram of TikTok, waarbij ze de sterkste momenten kiezen.
- Om trouw te blijven aan de 'HUMAN-stijl' worden de fragmenten liefst niet versneden: het verhaal moet zichzelf rustig kunnen ontvouwen. Aarzel niet om ondertitels te gebruiken voor sociale media.
- We raden deze vorm aan, maar die kan natuurlijk evolueren naargelang je wensen en de ideeën van de leerlingen. Het is de bedoeling dat elke groep het zich eigen maakt!

DOEL

- De video's die in deze workshop worden gecreëerd, zullen vrij te gebruiken zijn. Instellingen kunnen ze gebruiken om de betrokkenheid van scholen in de verf te zetten. Ze kunnen worden gedeeld op sociale media met vermelding van [@Yann Arthus-Bertrand](#) en [@Hope production](#).
- Als een video bijzonder sprekend is, nemen we contact met je op om toestemming te vragen voor publicatie op onze sociale netwerken.

Charlotte Lemay

©HOPE - Hope Production - Calt Production 2024

IK ONDERNEEM ACTIE!

GoodPlanet Belgium

©HOPE - Hope Production - Calt Production 2024

IK ZET ME IN VOOR EEN DUURZAME EN SOLIDAIRE WERELD MET GOODPLANET BELGIUM

GoodPlanet Belgium is een organisatie die al meer dan 25 jaar bestaat en ernaar streeft om de eerste stap naar duurzaamheid eenvoudig en toegankelijk te maken voor iedereen. We inspireren kinderen, jongeren en volwassenen, op school of op het werk, om in actie te komen en zo het leven op onze planeet te beschermen.

Die missie brengen we in de praktijk met een positieve en educatieve aanpak. We sensibiliseren met workshops, we begeleiden transitietrajecten en we realiseren concrete projecten met een directe impact.

Zo motiveert ons enthousiast en deskundig team elk jaar bijna 500.000 mensen om van duurzaamheid hun tweede natuur te maken.

Doe mee aan de GoodPlanet Challenges

Wil je samen met je leerlingen iets doen voor de planeet en daar tegelijk plezier aan beleven? De hele school inspireren om duurzamer te leven? En kans maken op leuke prijzen? Zes keer per jaar dagen we scholen uit om het verschil te maken via eenvoudige en leuke acties. De thema's? Actieve mobiliteit, lokale en seizoensgebonden voeding, zero waste, energie en klimaat, water en herverbinding met de natuur.

Ga samen met ons de uitdagingen aan:

→ [GoodPlanet Challenges - GoodPlanet Belgium](#)

IK ONDERNEEM ACTIE!

IK MAAK VAN MIJN SCHOOL EEN ECO-SCHOOL

Het Eco-Schools-label is ontwikkeld om scholen te erkennen en aan te moedigen die zich inzetten voor een globale aanpak van duurzame ontwikkeling. Bij die aanpak zijn alle belanghebbenden van de school betrokken (administratie, leerkrachten, personeel, leerlingen, ouders).

→ www.mosvlaanderen.be/over-mos/eco-schools

IK ONDERNEEM LOKAAL EEN ACTIE MET JANE GOODALL INSTITUTE BELGIUM

Roots & Shoots is het milieueducatieprogramma voor en door jongeren van het Jane Goodall Institute Belgium, waarvan de leden samenkomen rond een gemeenschappelijk project om lokaal te sensibiliseren en actie te ondernemen op het gebied van milieueducatie en -bescherming.

→ www.janegoodall.be

IK KOM IN ACTIE TEGEN HET VERLIES AAN BIODIVERSITEIT MET WWF

WWF werkt aan het behoud van bedreigde diersoorten op alle continenten, allemaal van ecologisch, economisch en cultureel belang, waarvoor gezamenlijke inspanningen voor natuurbehoud op zowel mondiaal als lokaal niveau nodig zijn.

→ [WWF-België: in actie tegen het verlies aan biodiversiteit](#)

IK KOM OP VOOR DIERENWELZIJN MET GAIA

Sinds 1992 verdedigt GAIA de belangen van dieren en voert ze onafgebroken actie voor een betere bescherming van deze levende wezens, die gevoelig zijn voor pijn en angst. GAIA voert campagnes tegen georganiseerde mishandeling en schadelijke menselijke praktijken die op grote schaal dierenleed veroorzaken.

→ [Voice of the voiceless | GAIA](#)

IK BOUW AAN EEN RECHTVAARDIGE WERELD MET 11.11.11

Een koepel van meer dan 70 ngo's en een actieve burgerbeweging die zich al meer dan een halve eeuw inzet voor internationale solidariteit en een rechtvaardige, duurzame wereld.

→ [CNCD-11.11.11 Voor een eerlijke en duurzame wereld.](#)

IK STRIJDT TEGEN ONGELIJKHEID MET OXFAM

Oxfam is een internationale ontwikkelingsorganisatie die burgers mobiliseert in de strijd tegen armoede, en ondersteuning biedt aan mensen die dagelijks geconfronteerd worden met structureel onrecht.

→ [Homepage | Oxfam België](#)

IK ONDERNEEM ACTIE!

©AHMED ALQALLAF - Hope Production - Calt Production 2024

WALLONIË-BRUSSEL

IK WORD 'ECO-TEEN'

In het secundair onderwijs vormen eco-teens een vaste groep van geëngageerde jongeren. Ze zetten een zelfgekozen milieuproject op tijdens het schooljaar en motiveren andere leerlingen om zich bij hen aan te sluiten. Als eerste aanspreekpunt rond ecologie op school spelen ze een essentiële rol bij sensibilisering en actie, om van hun school een biodiverse en klimaatvriendelijke plek te maken.

→ www.coren.be

IK LAAT ME INFORMEREN EN OPLEIDEN MET L'ADEME

L'ADEME biedt jongeren een interactieve website met uitleg over duurzame ontwikkeling en klimaatverandering, praktische tips voor het dagelijks leven, beeldmateriaal en een platform voor uitwisseling en vragen.

→ www.mtaterre.fr

IK WERK AAN DE TOEKOMST VAN DE LANDBOUW MET TERRE-EN-VUE

Terre-en-vue maakt landbouwgrond toegankelijk voor duurzame projecten in België, door die via collectief beheer te beschermen tegen speculatie. Burgers en boeren slaan de handen in elkaar om agro-ecologische landbouw en landrecht te verdedigen.

→ www.terre-en-vue.be

IK VIND DE VERENIGING DIE BIJ MIJ PAST MET CANOPEA

De 130 lokale verenigingen die onder de koepel van Canopea vallen, zijn al jarenlang actief in milieubewustmaking. Ze bieden educatief materiaal, vormingen en schoolinterventies.

→ www.canopea.be

IK BESCHERM DE OCEAAN EN ZIJN BEWONERS MET BLOOM

BLOOM is volledig toegewijd aan de oceaan en zijn bewoners. Hun missie: biodiversiteit, mariene ecosystemen en het klimaat beschermen en een duurzaam evenwicht tussen mens en zee opbouwen.

→ www.bloomassociation.org

IK VERDIEP MIJN KENNIS MET THE SHIFT PROJECT EN THE SHIFTERS

The Shift Project is een organisatie die streeft naar een goed geïnformeerd debat over de energietransitie, gestoeld op wetenschappelijke inzichten.

→ www.theshiftproject.org

IK ZET MIJ IN VOOR DE KOOLSTOFARME TOEKOMST VAN BELGIE MET THE SHIFTERS BELGIUM

The Shifters Belgium is een Belgische vrijwilligersorganisatie die zich inzet voor het koolstofvrij maken van de samenleving door het bewustzijn te vergroten en burgers en besluitvormers te mobiliseren voor een koolstofarme toekomst.

→ www.theshifters.be

IK ONDERNEEM ACTIE!

©GETTY IMAGES - Hope Production - Calt Production 2024

IK STRIJD TEGEN GEPLANDE VEROUDERING MET REPAIR TOGETHER

Samen leren herstellen in plaats van weggooien: dat is het doel van de Repair Cafés. Repair Together is een sociale en solidaire organisatie die als doel heeft om de middelen te bundelen die nodig zijn voor de oprichting, ontwikkeling en ondersteuning van de Repair Cafés in Brussel en Wallonië.

→ www.repairtogether.be

IK PROMOOT FIETSEN MET AVELLO

De Avello-groepen zijn aanwezig in heel Brussel en Wallonië en zetten zich in om hun gemeente gunstiger te maken voor fietsers.

→ www.avello.org

IK BESCHERM KWETSBARE EN BEDREIGDE NATUURGEBIEDEN MET NATAGORA

Natagora zet zich in voor natuurbehoud in Wallonië en Brussel, met als doel de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen en een evenwicht te vinden tussen natuur en menselijke activiteit.

→ www.natagora.be

VLAANDEREN

IK VIND DE VERENIGING DIE BIJ MIJ PAST MET BOND BETER LEEFMILIEU

Bond Beter Leefmilieu brengt natuur- en milieuorganisaties samen en versterkt de stem van duurzame koplopers in Vlaanderen.

→ www.bondbeterleefmilieu.be

IK STRIJD TEGEN GEPLANDE VEROUDERING MET REPAIR & SHARE

Repair&Share is het centrum van initiatieven op het gebied van circulaire economie. Het doel is om de toegang tot hoogwaardige, repareerbare en duurzame producten te vergemakkelijken.

→ www.repairshare.be

IK ZET ME IN VOOR EEN KLIMAATVRIENDELIJKE WERELD MET KLIMAATCONTACT

KlimaatContact is een vrijwilligersorganisatie die als doel heeft de transitie naar een klimaatvriendelijke en leefbare wereld te versnellen. Daarvoor leidt het burgers op tot klimaatcoaches, die vervolgens een reeks zesdelige workshops begeleiden.

→ <https://klimaatcontact.be>

IK BESCHERM KWETSBARE EN BEDREIGDE NATUURGEBIEDEN MET NATUURPUNT

Natuurpunt is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging met 125.000 leden die kwetsbare en bedreigde natuurgebieden in Vlaanderen beschermt en herstelt.

→ <https://www.natuurpunt.be>

IK WERK AAN DE TOEKOMST VAN DE LANDBOUW MET DE LANDGENOTEN

De Landgenoten is een groeiende beweging van 1.000 boeren en burgers die samenwerken om de toegang van boeren tot landbouwgrond te verbeteren.

→ <https://www.delandgenoten.be>

5 – EEN FILMVERTONING ORGANISEREN

©SHUTTERSTOCK - Hope Production - Calt Production 2024

De film NATUUR werd op de Franse zender M6 uitgezonden op 11 februari 2025.

Sindsdien worden de film en de educatieve middelen gratis ter beschikking gesteld voor vertoningen in scholen, verenigingen, instellingen en meer in het algemeen voor elk niet-commercieel initiatief.

Elke leerkracht of projectleider is vrij om zijn eigen vertoningssessies en werk rond de film te organiseren. Met behulp van een beveiligd, geautomatiseerd systeem kunnen initiatiefnemers hun project registreren via een kort formulier op de website hopeprod.com/jeunesse-nature. Daarna krijgt men toegang tot een gratis link om de film en het bijhorend educatief materiaal te bekijken.

Na de werksessies rond de film NATUUR kun je het feedbackformulier invullen, eveneens beschikbaar op de website.

NATUUR

een film geregisseerd door
YANN ARTHUS-BERTRAND

GESCHREVEN EN DOOR
YANN ARTHUS-BERTRAND EN ANNE-SOPHIE NOVEL

IN SAMENWERKING MET
**JEAN-PIERRE BIBRING, LAURIANE GALERA,
FLORENT GILARD, PHILIPPINE MEROLLE EN ADRIEN RIVIERRE**

Geproduceerd door
HOPE PRODUCTION

Originele muziek
ARMAND AMAR

Montage
PHILIPPINE MEROLLE

Uitvoerende producenten
YANN ARTHUS-BERTRAND EN JEAN-YVES ROBIN

Line producer
FLORENT GILARD

Audit  par AFNOR Certification

Ce documentaire a été produit dans le respect des exigences
environnementales du Label Ecoprod.

